

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MƏRKƏZİ BANKI

KREDİTLƏŞMƏ FƏALİYYƏTİNƏ DAİR SORĞUNUN NƏTİCƏLƏRİ

III rüb

2024

MALİYYƏ SABİTLİYİ DEPARTAMENTİ

ABREVIATURALAR

İKZF - İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu

KOS – Kiçik və orta sahibkarlıq

MKOS – Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq

Mündəricat

Giriş	1
Sorğu nəticələrinin xülasəsi	2
Sahələr üzrə kreditlərin təhlili	3
Biznes kreditləri.....	3
İpoteka kreditləri.....	5
İstehlak kreditləri	7

Giriş

Sorğunun məqsədi bank sektorunun kreditləşmə fəaliyyətinin monitorinqi və təhlili, maliyyə sabitliyinə təhdidlərin erkən rejimdə aşkarlanması, qiymətləndirilməsi və müvafiq prudensial siyasətin müəyyən edilməsi, habelə maliyyə sektoru iştirakçılarının müvafiq trendlər barədə məlumatlandırılmasıdır. Sorğu biznes, istehlak və ipoteka kreditləşməsinə dair tələb və təklif amillərinin qiymətləndirilməsi, o cümlədən, bankların risklərinin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsini əhatə edir:

- kredit standartlarında (siyasətində) dəyişikliklərin dinamikası;
- kredit standartlarının dinamikasına təsir edən amillər;
- kredit tələbində dəyişikliklərin dinamikası;

Sorğu keyfiyyət xarakterli suallardan ibarətdir və cavablandırılması kəmiyyət qiymətləndirməsi tələb etmir. Sorğunun nəticələrinin kəmiyyət vahidlərinə çevrilməsi üçün balans statistikasından istifadə edilir. İndeks mənfi 100%-dən müsbət 100%-ə qədər dəyişir. Müsbət 100% indeks respondentlərin 100%-nin trenddə əhəmiyyətli yumşalma və ya artım, mənfi 100% indeks isə respondentlərin 100%-nin əhəmiyyətli dərəcədə sərtləşmə və ya azalma müşahidə etdiyini göstərir. İndeks 0% olduqda isə əvvəlki rüblə müqayisədə trendin dəyişmədiyini bildirir. İndeks hesablanarkən müvafiq kredit portfelinə payından asılı olaraq bankların cavablarına çəki verilmişdir. Sorğunun respondentləri bankların baş kredit inzibatçısı və yaxud İdarə Heyətinin müvafiq sahə üzrə kuratorlarıdır.

Sorğu 2022-ci ilin I rübündən etibarən rüblük əsasda keçirilir. Cari hesabat 2024-cü ilin III rübü üzrə sorğunun nəticələrini əks etdirir. Hesabatda təqdim olunan gözləntilər Azərbaycan Mərkəzi Bankının gözləntilərini deyil, yalnız kreditləşmə fəaliyyətinə dair sorğunun respondentlərinin (bankların) kreditləşmənin cari və gələcək tendensiyası ilə bağlı qiymətləndirmələrini əks etdirir.

Sorğu nəticələrinin xülasəsi

2024-cü ilin III rübü üzrə sorğu nəticələrinə əsasən cəmi biznes kreditləri üzrə kredit standartlarında dəyişiklik olmasa da, tələbdə artım müşahidə edilmişdir. İri sahibkarlıq subyektlərinə verilən kreditlər üzrə standartlarda heç bir dəyişiklik olmasa da, tələbdə qismən artım müşahidə edilmişdir.

Sorğu nəticələrinə əsasən ötən rübdə olduğu kimi ipoteka kreditləri üzrə standartlarda sərtləşmə davam etmişdir. İpoteka kreditləri üzrə standartlarda sərtləşmə əsasən daxili ipoteka kreditlərində müşahidə edilmişdir. Banklar ipoteka faiz dərəcələrinin artımı fonunda ipoteka kreditlərinə tələbin azaldığını bildirmişlər. Banklar növbəti rübdə ipoteka kreditləri üzrə kredit standartlarında yumşalma və kredit tələbində artım olacağını gözləyirlər.

Banklardan gələn sorğu nəticələrinə əsasən 2024-cü ilin III rübündə faiz dərəcələrinin artımı fonunda ümumi istehlak kreditləri, o cümlədən kredit kartları üzrə standartlar sərtləşmiş və nəticədə tələbdə cüzi azalma müşahidə edilmişdir. Sorğuda iştirak edən respondentlər növbəti rübdə istehlak kreditləri üzrə standartlarda dəyişiklik olmayacağı, tələbdə isə artım olacağı qənaətindədirlər.

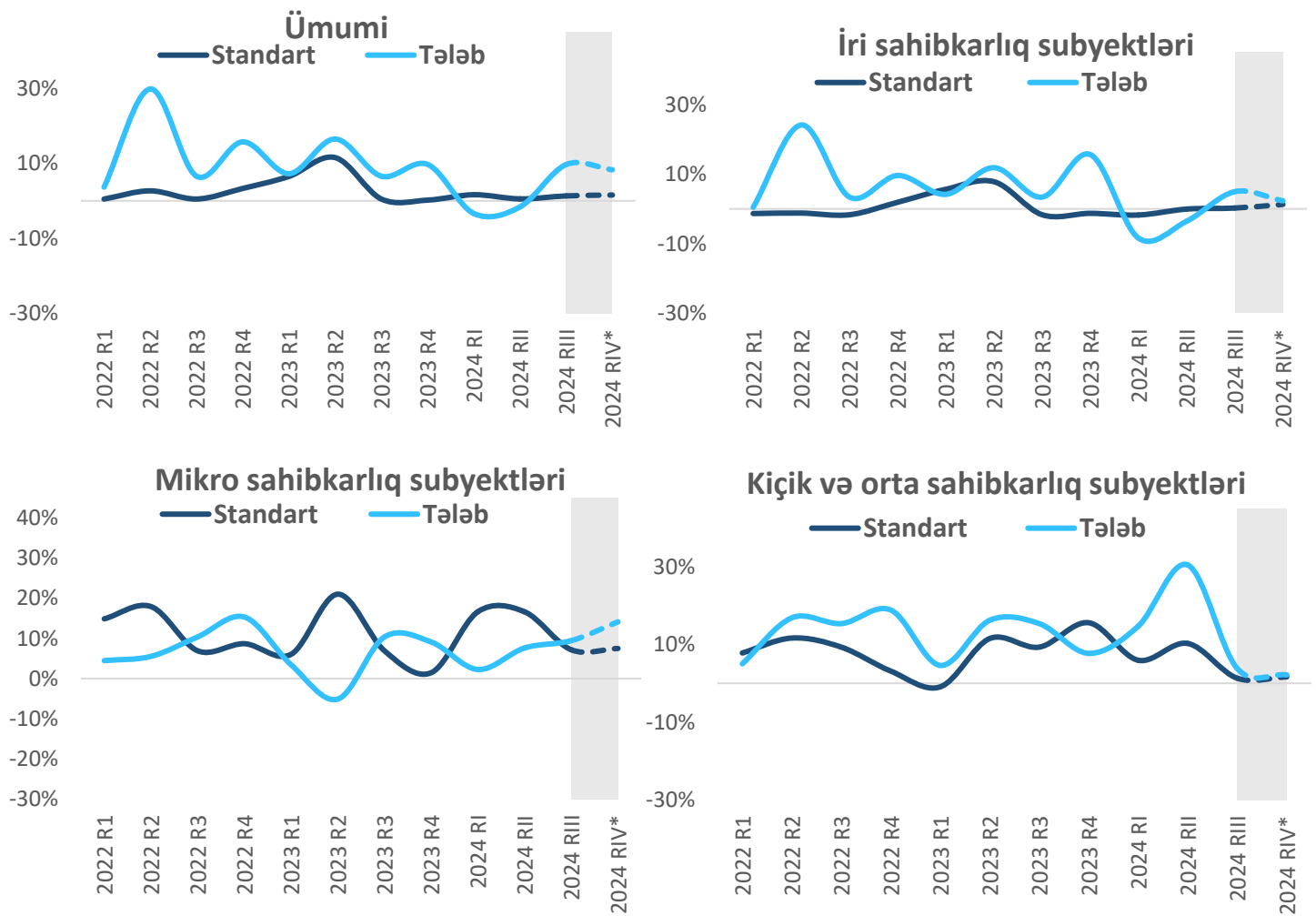
Sahələr üzrə kreditlərin təhlili

Biznes Kreditləri

2024-cü ilin III rübündə sorğu nəticələrinə əsasən KOS və iri sahibkarlıq subyektlərinə verilən kreditlər üzrə standartlarda dəyişiklik müşahidə edilməsə də, mikro sahibkarlıq subyektləri üzrə kredit standartlarında yumşalma davam etmişdir. Banklar tərəfindən növbəti rübdə həm MKOS, həm də iri sahibkarlıq subyektlərinə kreditlər üzrə standartlarda dəyişiklik olmayacağı gözlənilir.

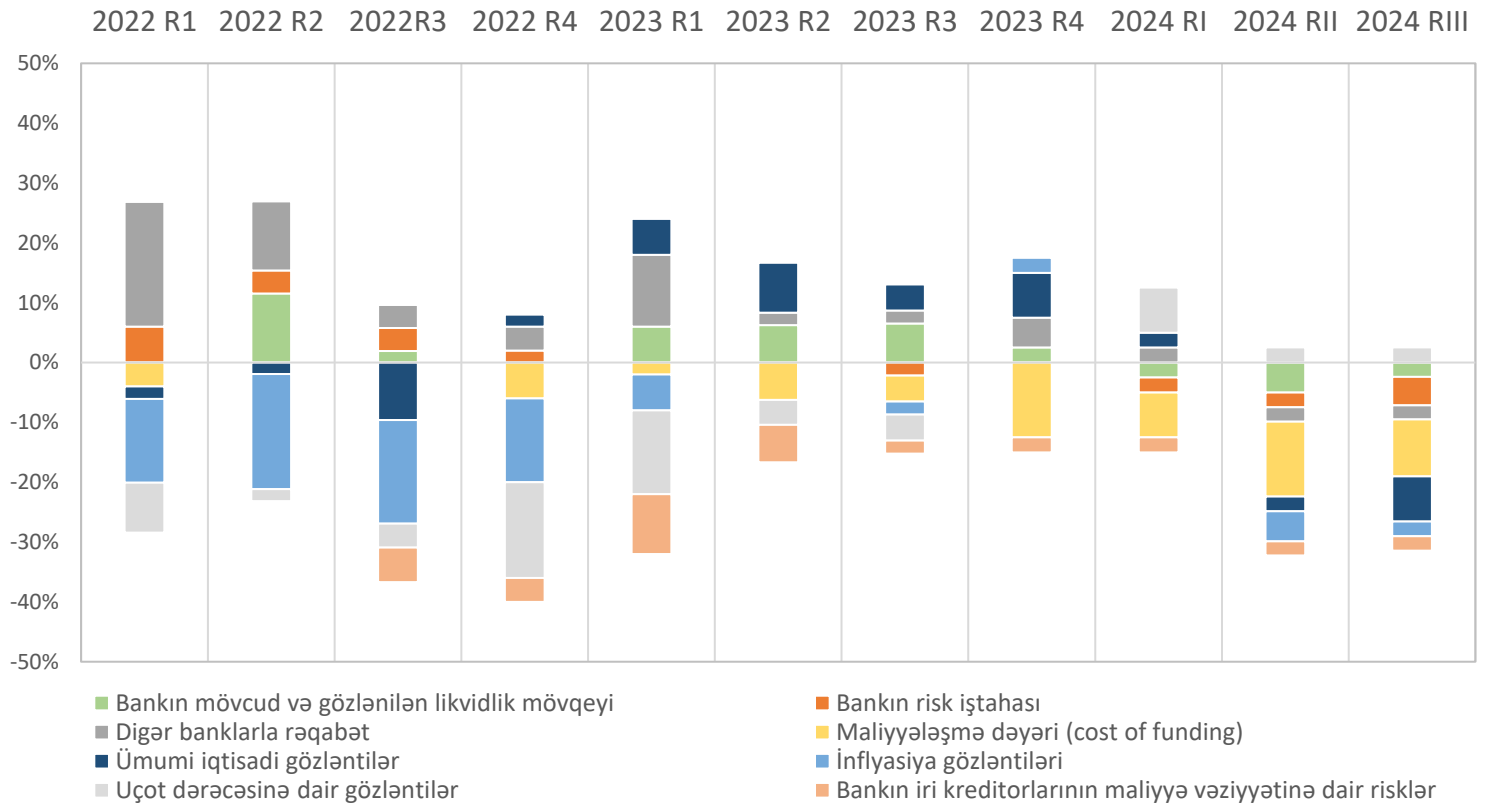
Qrafik 1. Biznes kreditləri üzrə standart və tələb dəyişikliyi

Diffuziya indeksi: müsbət göstərici=yumşalma, mənfi göstərici=sərtləşmə

Sorğuda iştirak edən bankların cavablarına əsasən 2024-cü ilin III rübündə KOS subyektlərinə verilən kreditlər üzrə tələbdə dəyişiklik müşahidə edilməmiş, mikro sahibkarlıq subyektləri üzrə tələbdə isə qismən artım müşahidə edilmişdir. Nəticələrə əsasən iri sahibkarlıq subyektləri üzrə tələbdə cari ilin əvvəlki rübü ilə müqayisədə cüzi artım müşahidə edilmişdir. Banklar 2024-cü ilin növbəti rübündə ümumi biznes kreditləri, o cümlədən mikro sahibkarlıq subyektləri üzrə kredit tələbində artım olacağı gözləyirlər.

Qrafik 2. Biznes kreditləri üzrə kredit standartlarına təsir edən faktorlar

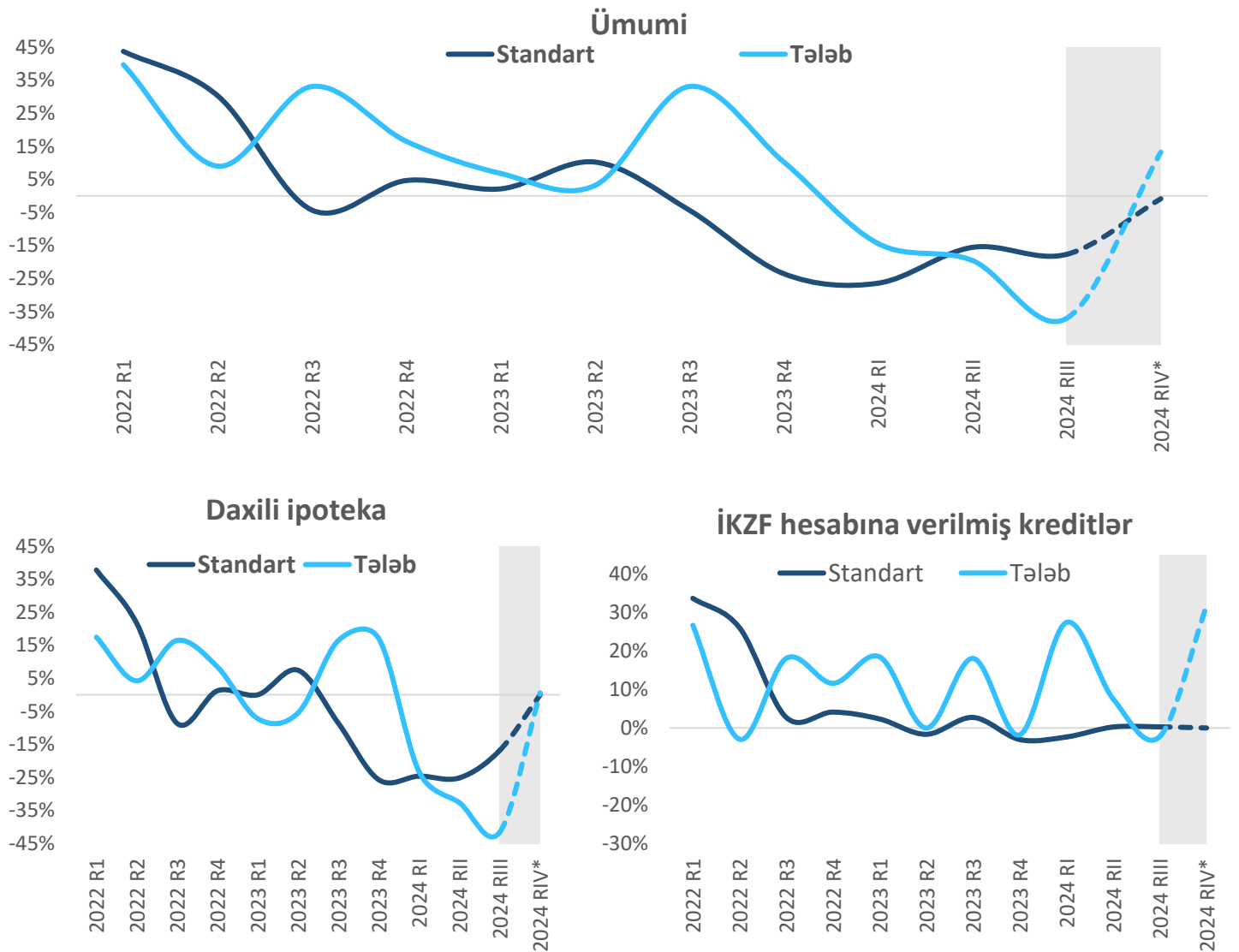
2024-cü ilin III rübündə biznes kreditləri üzrə standartlara sərtləşdirici təsir edən amillər bankların maliyyələşmə dəyəri, ümumi iqtisadi gözləntilər və bankın risk iştahası olmuşdur. Uçot faiz dərəcəsinə dair gözləntilər isə biznes kreditləri üzrə standartlara yumşaldıcı təsir etmişdir.

İpoteka kreditləri

Sorğunun 2024-cü il III rüb üzrə nəticələrinə əsasən ipoteka kreditləri üzrə standartlarda sərtləşmə davam etmişdir. Sərtləşmə bankların daxili resurslar hesabına verilən ipoteka kreditləri üzrə olmuşdur. İKZF hesabına verilən ipoteka kredit standartlarında dəyişiklik müşahidə edilməmişdir. Banklar növbəti rübdə həm İKZF hesabına verilən kreditlər, həm də daxili ipoteka kreditləri üzrə kredit standartlarında dəyişiklik olmayacağını gözləyirlər.

Qrafik 3. İpoteka kreditləri üzrə standart və tələb dəyişikliyi

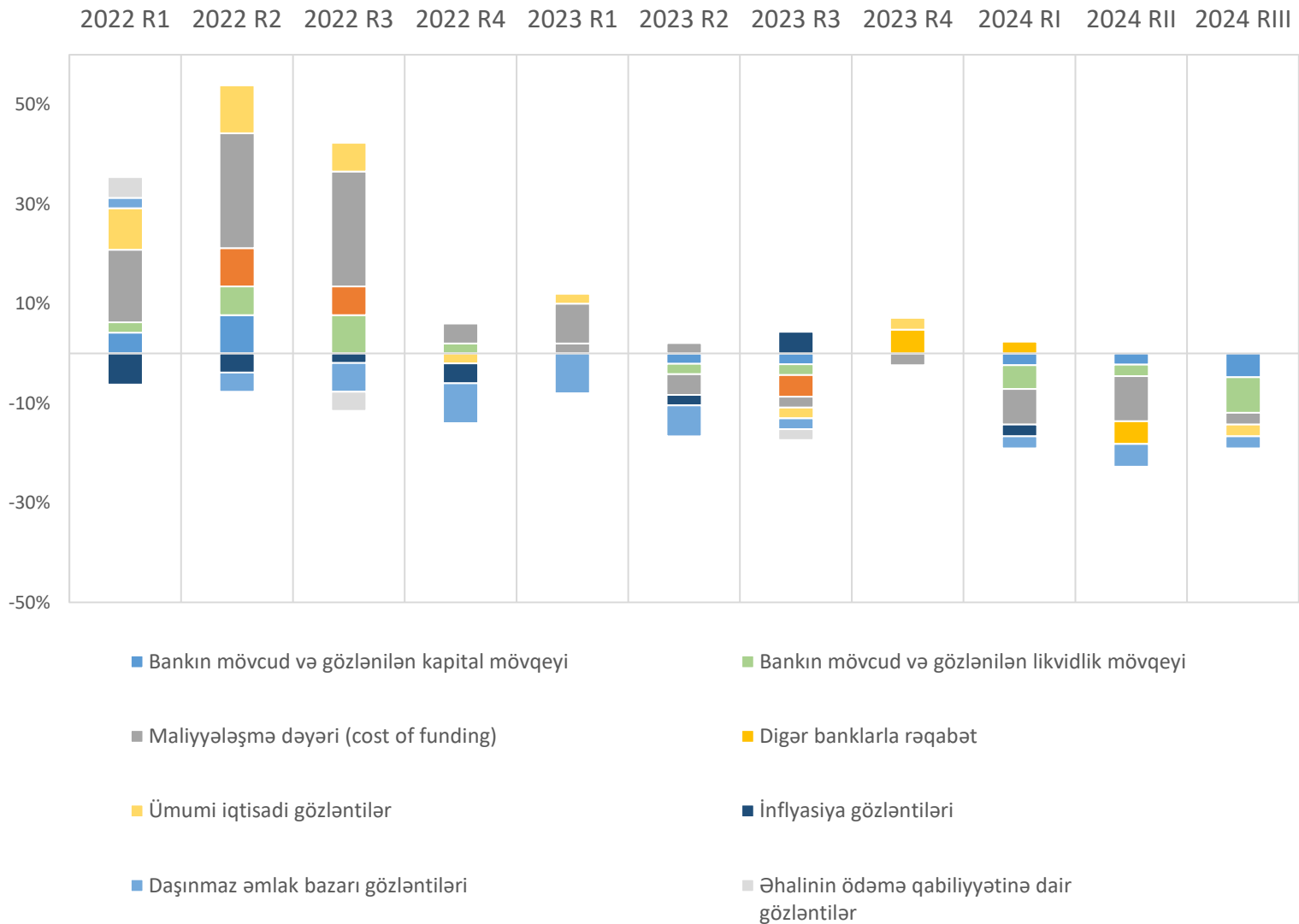
(Diffuziya indeksi: müsbət göstərici=yumşalma, mənfi göstərici=sərtləşmə)

2024-cü ilin III rübündə cəmi ipoteka kreditlərinə tələb azalmışdır. Respondentlərin cavablarına görə tələbdəki azalmanın əsas drayveri daxili ipoteka kreditləri olmuşdur. Banklar tələbin azalmasına təsir göstərən faktor kimi faiz dərəcələrinin artımını göstərmişdir. Bankların gözləntilərinə əsasən növbəti rübdə Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyinin regiondakı layihələri üzrə mənzillərin kütləvi satışı fonunda ipoteka kreditlərinə tələb artacaq.

Qrafik 4. İpoteka kreditləri üzrə kredit standartlarına təsir edən faktorlar

(Diffuziya indeksi: müsbət göstərici=yumşalma, mənfi göstərici=sərtləşmə)

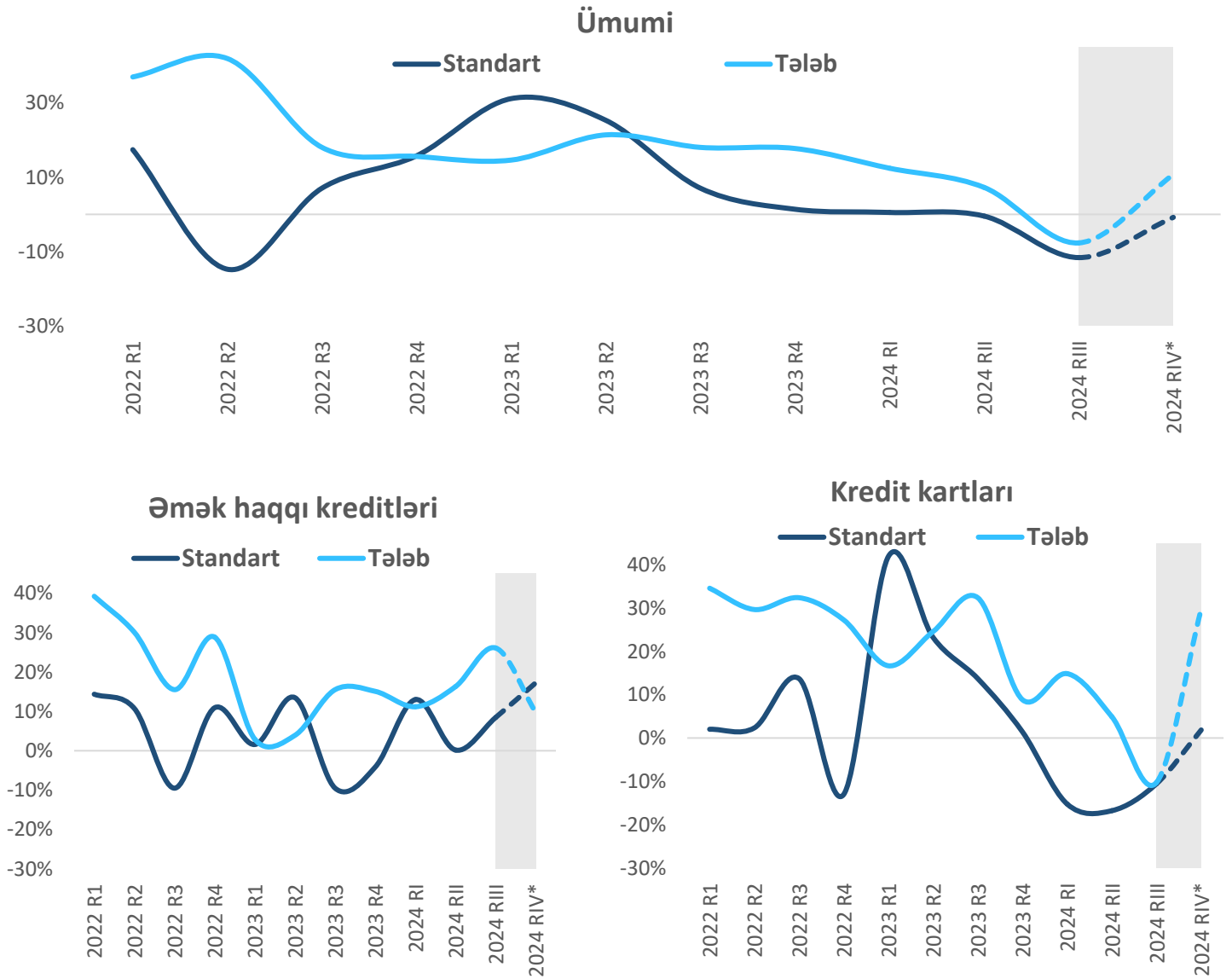
Bankların sorğuda qeyd etdiyi cavablara görə ipoteka kreditləri üzrə kredit standartlarına bankların kapital və likvidlik mövqeyi sərtləşdirici təsir göstərən faktorlar olmuşdur. Əvvəlki rüblə müqayisədə bankların likvidlik mövqeyi kredit standartlarına daha çox təsir etmişdir.

İstehlak kreditləri

Sorğunun nəticələrinə əsasən 2024-cü ilin III rübündə cəmi istehlak kreditləri, o cümlədən kredit kartları üzrə kredit standartlarında sərtləşmə müşahidə edilmişdir. Banklar sorğuda əməkhaqqı kreditləri üzrə kredit standartlarında yumşalma olduğunu bildirmişlər. Respondentlər cari ilin IV rübündə əmək haqqı kreditləri üzrə standartlarda yumşalmanın davam edəcəyini və kredit kartları üzrə standartlarda heç bir dəyişiklik olmayacağını proqnozlaşdırırlar.

Qrafik 5. İstehlak kreditləri üzrə standart və tələb dəyişikliyi

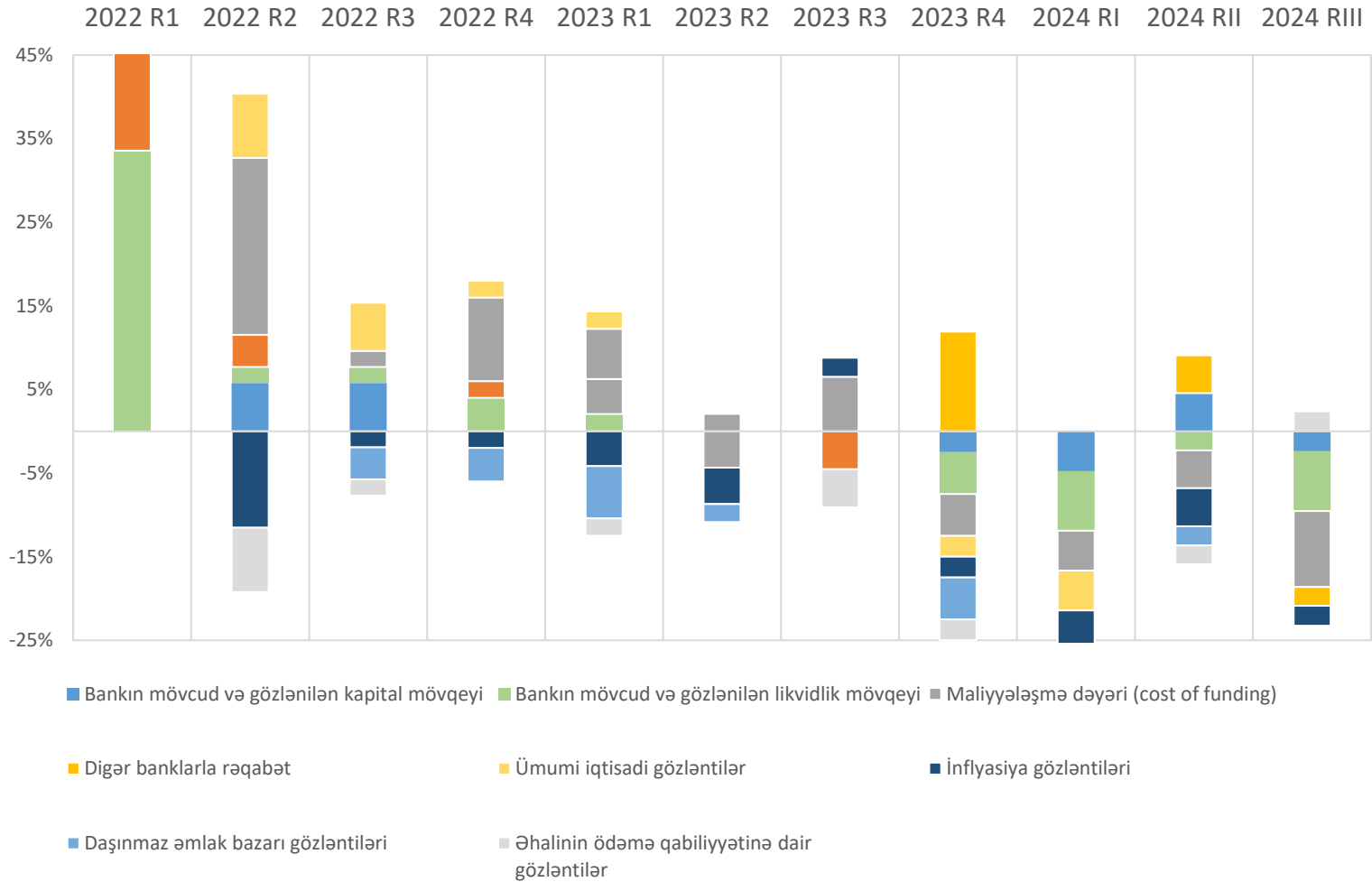
(Diffuziya indeksi: müsbət göstərici=yumşalma, mənfi göstərici=sərtləşmə)

Sorğu nəticələrinə əsasən faiz dərəcələrinin artımı fonunda ümumi istehlak kreditlərinə tələb cüzi azalmışdır. İştirak edən respondentlərin cavablarına görə azalma əsasən kredit kartları hesabına olmuşdur. Banklar 2024-cü ilin növbəti rübündə ümumi istehlak kreditlərinə xüsusilə, kredit kartlarına tələbdə artım olacağını proqnozlaşdırırlar.

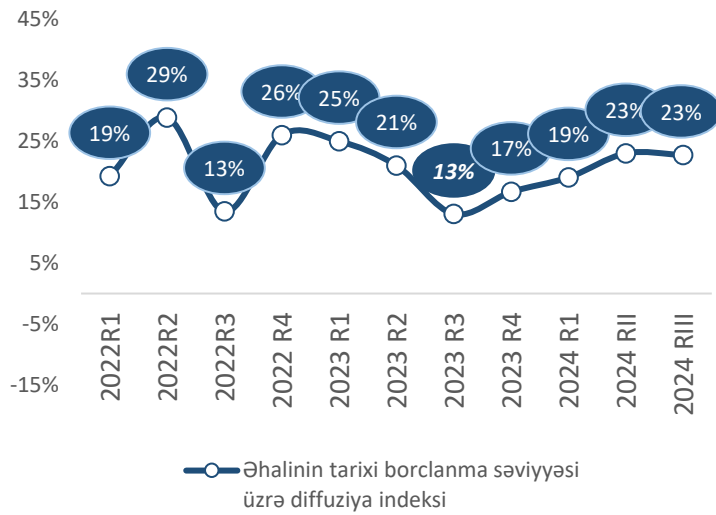
Qrafik 6. İstehlak kreditləri üzrə kredit standartlarına təsir edən faktorlar

(Diffuziya indeksi: müsbət göstərici=yumşalma, mənfi göstərici=sərtləşmə)

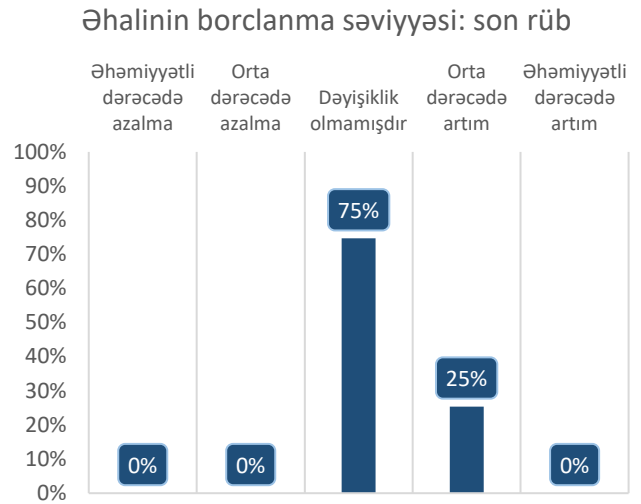

Sorğu nəticələrinə əsasən istehlak kreditləri üzrə bankın likvidlik mövqeyi və maliyyələşmə dəyəri kredit standartlarına sərtləşdirici təsir etmişdir. İstehlak kreditləri üzrə standartlarda dəyişiklik əsasən faiz dərəcələrinin artımı hesabına baş vermişdir.

Qrafik 7. Əhalinin borclanma səviyyəsi üzrə diffuziya indeksi

Qrafik 8. Son rüb ərzində əhalinin borclanma səviyyəsində dəyişikliklər

Kreditləşmə fəaliyyətinə dair sorğunun cari ilin III rüb üzrə nəticələrinə əsasən respondent bankların 75%-i əhalinin borclanma səviyyəsində dəyişiklik olmadığını, 25%-i isə orta dərəcədə artım olduğunu bildirmişdir. Cari ilin əvvəlki rübü ilə müqayisədə 2024-cü ilin III rübündə əhalinin borclanma səviyyəsi üzrə uzunmüddətli diffuziya indeksində heç bir dəyişiklik olmamışdır.